

Vyhnání

Theres Mayerhofer, rozená Webinger, Horní Planá (Oberplan)
4470 Eferding, Schmiedestr. 3

Překlad z němčiny

Psal se rok 1945. Začal se rýsovat konec té strašlivé druhé světové války, která nám Němcům v Čechách přinesla nesmírné utrpení. V mém rodném městečku Horní Planá (Oberplan), kde moji rodiče provozovali hostinec a hospodářství s obchodem s dobytkem, se od vypuknutí války mnohé změnilo. Jako všude v zemích, které vedly válku, chyběli v místě muži. Co se doma muselo udělat, to dělali ženy, děti a staří lidé. Důsledky války byly citelné.

Půvabné trhové městečko Horní Planá (Oberplan), rozkládající se na mírném návrší, obklopené hustě zalesněnou krajinou, a proto oblíbené a ceněné jako místo klidu mnohými lidmi hledajícími odpočinek, bylo vytrženo z mých snů. Žilo zde mnoho běženců a v okolních vesnicích pobývali lidé, kteří utekli z pekla bombardovaných měst před blížící se frontou, před nebezpečím a smrtí, a již u nás na Šumavě hledali ochranu a útočiště. Museli opustit svá rodná města, která se proměnila v bojiště. Přišli sem ze Slezska, Běloruska, Maďarska, Rumunska, Jugoslávie a jiných ohrožených oblastí.

Pro nás to znamenalo stlačit se a udělat místo pro lidi, kteří ztratili vlast. Také v našem domě panoval čilý ruch. V prvním patře žili prarodiče, které z jejich domu vystěhovala americká okupační vojska. Obsazené byly stáje i hospodářské prostory, v pokoji pro hosty bydleli lidé z Běloruska. Na malé ploše se tu tísnilo příliš mnoho lidí – jedna patrová postel stála vedle druhé. Výpary, které se srážely na stěnách, stékaly v malých potůčcích po kdysi tak pěkném dřevěném obložení.

V Českém Krumlově (Böhmisch Krumau), kde jsem na podzim 1944 nastoupila na Ústav vzdělávání učitelů a kde jsem žila na internátě až do doby, kdy musely být školy uzavřeny kvůli válce, jsem se setkala s prvním průvodem lidí, kteří se svým majetkem na voze opustili svou vlast na Balkáně. Tehdy jsem ještě netušila, že nás Šumavany postihne podobný osud.

Byla to doba, kdy bylo málo jídla, kdy člověk musel čekat před obchody v nekonečných řadách, aby donesl domů něco požitelného. Fronta se neustále blížila. Naznačovalo to temné dunění děl, slyšitelné čím dál víc zřetelně. V květnu 1945 byla válka u konce.

Postihly nás nepokoje poválečného období. Nekontrolovaná lidská nenávisť diktovala činy vítězů vůči poraženým. V městečku Horní Planá (Oberplan) nastal neklid. Člověk tu potkával mnoho cizích tváří. Zranění vojáci, kteří byli zaopatřeni v hornoplánském nouzovém lazaretu, čekali na příležitost, aby se dostali zpět se do svých domovů. Také armáda vítězných mocností, ubytovaná v Horní Planá (Oberplan), utvářela obraz městečka. Někdy se objevovali i navrátilci, „vysloužilí“ vojáci, kteří měli to štěstí, že se nedostali do zajetí. Nápadně často jsme naráželi na skupiny lidí, kteří přicházeli z českého vnitrozemí a se zájmem okukovali německý majetek.

V kraji kolovaly různé fámy. Obcházeli nás strach, lidé byli znepokojeni a nikdo nevěděl, jak to bude všechno dál. Ty dny jsme prožívali mezi nadějí a bázni.

Pro mou rodinu bylo hrozné, že otec a starší bratr žili v zajetí, a matka musela tuto hořkou dobu přestát sama. Můj malý čtyřletý bratr a já, tehdy patnáctiletá, jsme ji přitom nemohli téměř vůbec podpořit. S pomocí děvečky, prarodičů a obyvatelek domu se mohlo v domě obstarat to nej-

nutnější. Uplynulo tak léto a nastal drsný podzim. (Často byl v té době na Šumavě už sníh. Promíchal se s barevným podzimním listím, které pokrývalo hustě zem, a proto se mu říkalo „listový sníh“. Jako děti jsme se s potěšením brouzdaly v dřevácích tou šustící směsí listí a sněhu – jaká to milá vzpomínka!)

Přišel 23. říjen, nevlídný, studený podzimní den, který nechával tušit, že zima už není daleko. Tento osudový den měl být v Horní Plané (Oberplan) naším posledním. Bylo to dopoledne, když najednou v místnosti stáli ozbrojení vojáci, kteří nás vyzvali, abychom dům v krátké době opustili. Ta strašná fáma o vyhnání a vyvlastnění se stala skutečností. My jsme patřili k prvním Hornoplánským, kterých se to týkalo. Nanejvýš poděšení jsme nevěděli, jak se zachovat. Matka klesla na lavici bílá jako křída. S hlavou v dlaních tu nehnutě seděla, neschopna jednat. My obě zděšené děti jsme stály vedle ní a čekaly. Jak pak v téhle situaci přeci jen zvládla udělat to nejdůležitější, to už dnes nevím. Byly to okamžiky, které není nikdo schopen popsat. Jak rychle jsme jen mohli, začali jsme balit pár bezcenných věcí a dávat je do košů a pytlů. Příliš jsme nevybírali – protože ten zmatek byl příliš velký.

Po předepsané době se vojáci opět vrátili, zkontrolovali zavazadla, vyndali tu a tam nějaký kousek a nechali to ležet u vjezdu. Patřily k tomu i červené, sametem olemované přikrývky, svatební dar mých rodičů. Matka tyhle deky milovala, a když jsem byla malá, vypravovala mi často o lidech, kteří jim je dali. Ještě dnes je vidím ležet na zemi v průjezdu k domu. Vyndali je ze zavazadel ještě s jinými věcmi a hodili na zem.

Před sousedovým domem stálo nákladní auto a na jeho ložní ploše už seděli vystrašení lidé. Byli to příbuzní mého otce, manželé Franz a Anna Webinger, řezníci, se svou dcerou. Naložili nás k nim a nechali nás sedět v tom chladu až do soumraku. Množství rozrušených lidí stálo kolem. Byli šokovaní, zkoprnělí a zoufalí, žádný ale nemohl pomoci...

Nám, které „naložili“ jako dobytek na otevřený nákladák, se vedlo stejně. Naše služebná, která patřila k rodině už po šestnáct let, nebyla do „odsunu“ zahrnuta. Nechali ji dělat práci služebné u českých četníků. Byla to ona, která matce neustále namlouvala, že ji má v Horní Plané (Oberplan) nechat toho čtyřletého kloučka. Co se mojí matce muselo honit hlavou, když se rozhodla, že tu své nejmladší dítě zanechá. Protože jsme nevěděli, co s námi Češi zamýšlí. Doufala, že tímto rozhodnutím pro svého malého vybrala ten nejlepší los. Z dnešního pohledu z toho vyvozují, že vyhnanci v sobě tenkrát nesli neochvějnou naději, že se budou smět brzy vrátit do svých domů; naději, která se však až do dnešního dne nenaplnila.

Za soumraku se dalo vozidlo do pohybu. Po několika hodinách, kdy už jsme dávno byli v českém vnitrozemí, jsme měli vystoupit. V jedné malé vesnici nás ubytovali v jedné větší zemědělské usedlosti. Sem jsme byli přiděleni na nucené práce. Jedna obytná místnost pro pět osob a jedna komora, spíše úložný prostor podobný sklepu, nám sloužily jako ubytování. Jídlo jsme museli vařit sami z přidělených potravin, maso nebylo.

My všichni Němci jsme se museli označit bílou rukávovou páskou, na níž bylo natištěné černé „N“. Tímto jsme se prokazovali jako Němci. Někdy se vyskytla nutnost jít do blízkého malého města. Tam se mohlo stát, že na nás plivali. Nenávist vůči Němcům byla velká. Na statku bylo hodně práce. Protože se zemědělskou činností byl obeznámen téměř každý Šumavan (doma fungovalo u mnoha domů hospodářství), se vším jsme se vypořádali. Večer jsme zalezli do našeho skrovného příbytku a plakali pro ztracenou vlast. Žal a stesk po domově byly velké, ale též naděje na brzký návrat do našeho domova. Nouze nás stmelila pevněji dohromady. Nikdo tehdy nevěřil, že by to mělo být vyhnání napořád. Hodně jsme mluvili o domově. To dělalo dobře a pomáhalo v naší duševní trýzni. (Vypravuji z pohledu tehdy patnáctileté. Mých rodičů, kteří patřili generaci prověřené utrpením, se už nelze ptát – již dlouhou dobu navštěvujeme jejich hroby. Jsem si jistá, že snášeli mnoho utrpení mlčky.)

Týdny ubíhaly – Vánoce byly přede dveřmi. Někdy nás navštěvovali Němci, kteří byli zavlčeni do okolních vesnic. Objevovaly se fámy o zavlčení do sibiřských pracovních táborů. V bezesných nocí jsme zoufale hledali východisko, možnost útěku. Jednoho jsme se odvážili k cestě na svobodu. Příznivé okolnosti kolem Vánoc a jeden mladý Němec ze Stögenwaldu nám napomohli k první etapě útěku do Horní Plané (Oberplan). Odtud jsme se protloukli do Zvonkové (Glöckelberg). Tam nás přijali „přesídlení“ Němci a pomohli nám dál. (Mnoho Němců bylo přestěhováno do jiných vesnic, než byli „vysídlení“.)

V noci 26. prosince nás někdo převedl přes hranice po hluboce zasněžených lesních cestách. Museli jsme projít oblast obsazenou Rusy. Sníh praskal pod nohama a my jsme se strachem téměř neodvažovali dýchat. Noc protínaly výstřely. Téměř nesnesitelné napětí nervů, strach a hrůza této noci zůstanou nezapomenuté. S vypětím všech sil a Boží pomocí jsme prozatím zvládli cestu do Rakouska, na svobodu.

Tady se nám vedlo zřejmě nejinak než mnohým jiným běžencům, kteří hledali novou vlast. Přežít a přivyknout si v cizině znamená opětovně boj a často bolestné ponížení. Naše největší přání, opětovné spojení rozdělené rodiny, se postupně vyplňovalo.

Velmi hořkou byla pro nás otcova smrt. Nedokázal se vyrovnat se ztrátou vlasti se všemi těmi následky. Steskem po domově jsme trpěli my všichni. Touhu po ztracené vlasti nosíme v našich srdcích, dokud žijeme. Člověk musí nejspíš sám zažít osud vyhnance a bezdomovce, aby byl schopen pochopit hloubku onoho nesmazatelného pouta k vlasti.

Vlast je jako pouto pokrevní – nelze ji nahradit...

Text zaslala Traudl Woldrich, Pressig